

ZAKON

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

Član 1.

U Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, br. 34/03, 64/04 – US, 84/04 – dr. zakon, 85/05, 101/05 – dr. zakon, 63/06 – US, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13, 108/13, 75/14, 142/14, 73/18, 46/19 – US, 86/19, 62/21, 125/22 i 138/22), posle člana 80v dodaje se član 80g koji glasi:

„Član 80g

Izuzetno od člana 80. ovog zakona, penzija se počev od penzije za mesec oktobar 2023. godine usklađuje za 5,5%.

Usklađeni iznos penzije iz stava 1. ovog člana predstavlja osnov za dalje usklađivanje penzije u skladu sa članom 80. ovog zakona.”

Član 2.

„U članu 109. posle stava 1. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

U slučaju smrti korisnika prava, iznosi penzije, odnosno novčane naknade pripadaju do poslednjeg dana u mesecu u kojem je korisnik umro.”

Dosadašnji st. 2. i 3. postaju st. 3. i 4.

Dosadašnji st. 4–6. koji postaju st. 5–7. menjaju se i glase:

„Banka je obavezna da iznose penzije, odnosno novčane naknade koji su isplaćeni nakon poslednjeg dana u mesecu u kojem je korisnik umro, vrati Fondu na njegov zahtev, odnosno ne može iz tih iznosa namirivati svoja potraživanja koja ima prema korisniku prava.

Banka odgovara za nastalu štetu ako ne postupi na način utvrđen u stavu 5. ovog člana.

Odredbe st. 5. i 6. ovog člana primenjuju se i na poverioca kome su uplaćena sredstva nakon poslednjeg dana u mesecu u kojem je korisnik umro, po osnovu realizacije obustave od penzije, odnosno novčane naknade.”

Član 3.

U članu 111. posle stava 2. dodaje se stav 3. koji glasi:

„Izuzetno od st. 1. i 2. ovog člana, porodična penzija ostvarena po smrti korisnika penzije, isplaćuje se najranije od prvog dana narednog meseca po isteku meseca u kome je nastupila smrt korisnika.”

Član 4.

U članu 171. stav 2. broj: „0,10” zamenjuje se brojem: „0,15”.

Član 5.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, osim odredaba čl. 2, 3. i 4. ovog zakona koje se primenjuju od 1. januara 2024. godine.

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 70. Ustava Republike Srbije, kojim je propisano da se penzijsko osiguranje uređuje zakonom i da se Republika Srbija stara o ekonomskoj sigurnosti penzionera, kao i u članu 97. tačka 8. Ustava Republike Srbije, kojim je propisano da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE

Trenutna ekonomska situacija, i pored do sada preduzetih mera, i dalje se neminovno odražava na standard korisnika penzija. Imajući to u vidu, nakon sagledavanja i analize mogućih rešenja za ublažavanje ove situacije, zaključeno je da je u ovom trenutku neophodno još jednom, dodatno unaprediti standard korisnika penzije, s obzirom da je u pitanju naročito osetljiva kategorija stanovništva.

Naime, pozitivni ekonomski efekti do sada preduzetih mera reforme sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, omogućili su prostor i finansijska sredstva za vanredno povećanje penzija, što neće uticati na redovnu primenu već propisanih mera u skladu sa odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, br. 34/03, 64/04 – US, 84/04 – dr. zakon, 85/05, 101/05 – dr. zakon, 63/06 – US, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13, 108/13, 75/14, 142/14, 73/18, 46/19 – US, 86/19, 62/21, 125/22 i 138/22 – u daljem tekstu: Zakon): usklađivanje penzija, isplatu novčanog iznosa kao uvećanja uz penziju, isplatu jednokratne pomoći u iznosu koji utvrdi Vlada.

S obzirom na navedeno, predlažu se izmene i dopune Zakona.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Uz član 1.

Prema predloženoj odredbi, izuzetno od člana 80. Zakona, iznos penzije za mesec oktobar 2023. godine usklađuje se za 5,5% i tako usklađeni iznos penzije predstavlja osnov za dalje usklađivanje penzije u skladu sa članom 80. Zakona.

Uz član 2.

Prema predloženoj odredbi, korisniku prava iznosi penzije, odnosno novčane naknade pripadaju do poslednjeg dana u mesecu u kojem je korisnik umro. Zbog dinamike obrade podataka za isplatu i dinamike dostavljanja podataka o činjenici smrti korisnika, Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje nije u svim slučajevima u mogućnosti da blagovremeno obustavi isplatu, pa se naknadno vrši preračun pripadajućeg iznosa i sprovodi postupak povraćaja više isplaćenik iznosa penzija, odnosno novčanih naknada od isplatioca - poslovnih banaka i poverilaca, pri čemu troškovi navedenog postupka mogu biti veći od iznosa koji se potražuju. Izmena se predlaže radi efikasnijeg sprovođenja penzijskog i invalidskog osiguranja i pojednostavljenja i smanjenja broja administrativnih postupaka u Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Uz član 3.

Prema predloženoj odredbi, utvrđuje se početak isplate porodične penzije ostvarene posle smrti korisnika penzije.

Uz član 4.

Prema predloženoj odredbi, sredstva Fonda koja se, u skladu sa aktom Fonda, mogu koristiti za društveni standard korisnika penzija, povećavaju se sa 0,10 na 0,15% ukupnih prihoda Fonda po osnovu doprinosa. Na taj način se, zbog povećanja potrošačkih cena, odnosno cena za proizvode i usluge, dodatno štiti dostignuti nivo i osnažuje društveni standard korisnika penzija.

Uz član 5.

Ovom odredbom predlaže se da ovaj zakon stupi na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a da se odredbe čl. 2, 3. i 4. primenjuju od 1. januara 2024. godine.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona sredstva su obezbeđena Finansijskim planom Fonda za 2023. godinu.

PREGLED ODREDBA ZAKONA O PENZIJSKOM
I INVALIDSKOM OSIGURANJU KOJE SE MENJAJU I DOPUNJUJU

ČLAN 80G

IZUZETNO OD ČLANA 80. OVOG ZAKONA, PENZIJA SE POČEV OD PENZIJE ZA MESEC OKTOBAR 2023. GODINE USKLAĐUJE ZA 5,5%.

USKLAĐENI IZNOS PENZIJE IZ STAVA 1. OVOG ČLANA PREDSTAVLJA OSNOV ZA DALJE USKLAĐIVANJE PENZIJE U SKLADU SA ČLANOM 80. OVOG ZAKONA.

Član 109.

Fond je dužan da korisniku prava isplaćuje iznose penzije, odnosno novčane naknade u Republici Srbiji.

U SLUČAJU SMRTI KORISNIKA PRAVA, IZNOSI PENZIJE, ODNOSNO NOVČANE NAKNADE PRIPADAJU DO POSLEDNJEG DANA U MESECU U KOJEM JE KORISNIK UMRO.

Isplata iz člana 1. ovog stava vrši se preko banke.

Fond zaključuje ugovor sa bankom radi regulisanja međusobnih odnosa u vezi sa načinom, uslovima isplate i povraćajem penzija, odnosno novčanih naknada.

~~Banka je obavezna da iznose penzije, odnosno novčane naknade koji su isplaćeni nakon smrti korisnika, vrati Fondu na njegov zahtev, odnosno ne može iz tih iznosa namiriti svoja potraživanja koja ima prema korisniku prava.~~

~~Banka odgovara za nastalu štetu ako ne postupi na način utvrđen u stavu 4. ovog člana.~~

~~Odredbe st. 4. i 5. ovog člana primenjuju se i na poverioca kome su, nakon smrti korisnika, uplaćena sredstva po osnovu realizacije obustave od penzije, odnosno novčane naknade.~~

BANKA JE OBAVEZNA DA IZNOSE PENZIJE, ODNOSNO NOVČANE NAKNADE KOJI SU ISPLAĆENI NAKON POSLEDNJEG DANA U MESECU U KOJEM JE KORISNIK UMRO, VRATI FONDU NA NJEGOV ZAHTEV, ODNOSNO NE MOŽE IZ TIH IZNOSA NAMIRIVATI SVOJA POTRAŽIVANJA KOJA IMA PREMA KORISNIKU PRAVA.

BANKA ODGOVARA ZA NASTALU ŠTETU AKO NE POSTUPI NA NAČIN UTVRĐEN U STAVU 5. OVOG ČLANA.

ODREDBE ST. 5. I 6. OVOG ČLANA PRIMENJUJU SE I NA POVERIOCA KOME SU UPLAĆENA SREDSTVA NAKON POSLEDNJEG DANA U MESECU U KOJEM JE KORISNIK UMRO, PO OSNOVU REALIZACIJE OBUSTAVE OD PENZIJE, ODNOSNO NOVČANE NAKNADE.

Član 111.

Starosna penzija, prevremena starosna penzija isplaćuje se od dana ispunjenja uslova, ako je zahtev podnet u roku od šest meseci od dana ispunjenja uslova propisanih za sticanje prava, odnosno od dana prestanka osiguranja, a ako je zahtev podnet po isteku toga roka, od dana podnošenja zahteva i za šest meseci unazad.

Porodična penzija isplaćuje se od dana utvrđenog u stavu 1. ovog člana, pod uslovom da podnosilac zahteva u tom periodu nije bio u osiguranju.

IZUZETNO OD ST. 1. I 2. OVOG ČLANA, PORODIČNA PENZIJA OSTVARENA PO SMRTI KORISNIKA PENZIJE, ISPLAĆUJE SE NAJBRANIJE OD

PRVOG DANA NAREDNOG MESECA PO ISTEKU MESECA U KOME JE NASTUPILA SMRT KORISNIKA.

Član 171.

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje koriste se samo za namene određene zakonom, i to za:

- 1) isplatu penzija i novčanih naknada iz penzijskog i invalidskog osiguranja;
- 2) tekuće rashode, izdatke za nefinansijsku imovinu i otplatu glavnice i nabavku finansijske imovine;
- 3) druge obaveze utvrđene zakonom.

Sredstva fonda mogu se, u skladu sa aktom fonda, koristiti za društveni standard korisnika penzija, najviše do ~~0,10~~ 0,15% ukupnih prihoda fonda po osnovu doprinosa.

Sredstva Fonda mogu se izuzetno koristiti i za isplatu novčane pomoći korisnicima penzije kada je takva pomoć potrebna velikom broju korisnika.

Isplata novčane pomoći iz stava 3. ovog člana vrši se u iznosu koji utvrdi Vlada, vodeći računa o bilansnim mogućnostima Fonda.

ANALIZA EFEKATA ZAKONA

Ključna pitanja za analizu postojećeg stanja i pravilno definisanje promene koja se predlaže

1) Koji pokazatelji se prate u oblasti, koji su razlozi zbog kojih se ovi pokazatelji prate i koje su njihove vrednosti?

U oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja prati se veći broj pokazatelja. Od najvećeg značaja za predložene izmene i dopune zakona su sledeći pokazatelji:

- Odnos prosečne penzije i prosečne zarade: Ovaj pokazatelj prikazuje relativni položaj prihoda korisnika penzija prema prihodu aktivnog dela stanovništva. U 2022. godini, prosečna penzija je bila na nivou od 41,9%. Prema poslednjem poznatom podatku za ovu godinu, u maju je prosečna penzija bila na nivou od 43,9% prosečne zarade za taj mesec;
- Učešće rashoda za penzije u BDP-u: Ovaj pokazatelj prikazuje u kojoj meri rashodi za penzije učestvuju u raspodeli društvenog bogatstva. U 2022. godini su rashodi za neto penzije bili na nivou od 8,8% BDP-a. Zajedno sa rashodima za isplatu novčanog iznosa kao uvećanja uz penziju, rashodi su iznosili 9% BDP-a, a kada se dodaju i rashodi za isplatu jednokratne pomoći korisnicima penzija u 2022. godini rashodi za ukupna primanja korisnika penzija su iznosili 9,5% BDP-a. S obzirom na to da su u periodu do 2014. godine rashodi bili na nivou od preko 12% BDP-a, jasno je da u značajno manjoj meri opterećuju javne finansije u celini, što ukazuje na povećanje održivosti sistema PIO;

2) Da li se u predmetnoj oblasti sprovodi ili se sprovodio dokument javne politike ili propis? Predstaviti rezultate sprovođenja tog dokumenta javne politike ili propisa i obrazložiti zbog čega dobijeni rezultati nisu u skladu sa planiranim vrednostima.

Osnovni dokument javnih politika koji se sprovodi je Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu. Strateškim dokumentom je utvrđeno da se penzije usklađuju u cilju očuvanja životnog standarda. Pored toga, utvrđeno je da je politika penzija jedan od prioriteta na rashodnoj strani, pri čemu se, na način definisan novim posebnim fiskalnim pravilom, vodi računa da se povećanjem ove, jedne od najvećih kategorija rashoda, ne izađe iz planiranog održivog okvira.

Odgovornom fiskalnom politikom u kombinaciji sa dobrim makroekonomskim performansama u proteklom periodu obezbeđeno je relaksiranje politike penzija. U skladu sa tim, u cilju unapređenja životnog standarda korisnika penzija, izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju omogućeno je vanredno usklađivanje penzija u novembru 2022. godine, za 9%, a takođe je izmenjen način obračuna stope redovnog usklađivanja penzija, uzimanjem u obzir učešća rashoda za penzije u BDP-u, čime je omogućeno da penzije u januaru 2023. godine budu usklađene u većem procentu nego što je bilo predviđeno prethodno važećim propisima.

3) Koji su važeći propisi i dokumenti javnih politika od značaja za promenu koja se predlaže i u čemu se taj značaj ogleda?

Važeći propis koji je od značaja za predložene izmene i dopune je Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, br. 34/03, 64/04 – US, 84/04 – dr. zakon, 85/05, 101/05 – dr. zakon, 63/06 – US, 5/09, 107/09, 101/10,

93/12, 62/13, 108/13, 75/14, 142/14, 73/18, 46/19 – US, 86/19, 62/21, 125/22 i 138/22), a dokument javnih politika je Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu. Usklađivanje penzija je uređeno Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju, dok je Revidiranom fiskalnom strategijom utvrđeno posebno fiskalno pravilo koje se odnosi na usklađivanje penzija u zavisnosti od odnosa rashoda za penzije i BDP-a.

4) Da li su uočeni problemi u oblasti i na koga se oni odnose? Predstaviti uzroke i posledice problema.

Zbog visoke inflacije potrebno je dodatno zaštititi životni standard korisnika penzija, vanrednim usklađivanjem penzija.

Pored toga, sredstvima koja se odnose na društveni standard korisnika penzija obezbeđuje se slanje korisnika penzija na banjsko lečenje i daje se pomoć najugroženijim kategorijama korisnika penzija, u vidu ogreva ili paketa osnovnih životnih namirnica. Postojeća sredstva koja se odvajaju za ove namene su nedovoljna zbog čega je potrebno povećati njihov iznos.

Takođe, zbog dinamike obrade podataka za isplatu i dinamike dostavljanja podataka o činjenici smrti korisnika, Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje (u daljem tekstu: Fond) nije u svim slučajevima u mogućnosti da blagovremeno obustavi isplatu, pa se naknadno vrši preračun pripadajućeg iznosa i sprovodi postupak povraćaja više isplaćenik iznosa penzija, odnosno novčanih naknada od isplatioca - poslovnih banaka i poverilaca, pri čemu troškovi navedenog postupka mogu biti veći od iznosa koji se potražuju.

5) Koja promena se predlaže? Da li je promena zaista neophodna i u kom obimu?

Predloženim izmenama i dopunama predlaže se vanredno usklađivanje penzija za 5,5%, počev od penzije za oktobar 2023. godine. Navedenim usklađivanjem, mesečni iznos penzije će se u proseku nominalno povećati za oko 2.080 dinara. Taj uvećani iznos penzije predstavlja osnov za dalje usklađivanje penzije u skladu sa članom 80. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Pored toga, predloženo je povećanje iznosa sredstava Fonda koja se, u skladu sa aktom Fonda, mogu koristiti za društveni standard korisnika penzija, sa 0,10 na 0,15% ukupnih prihoda Fonda po osnovu doprinosa.

Takođe, predlaže se da u slučaju smrti korisnika prava, iznosi penzija i novčanih naknada koje je korisnik primao pripadaju do poslednjeg dana u mesecu u kojem je korisnik umro.

Predložene izmene su neophodne radi zaštite standarda korisnika penzija u uslovima i dalje visoke inflacije, s tim da se ne narušava fiskalni okvir, odnosno zadržava se postojeće fiskalno pravilo za utvrđivanje stope redovnog usklađivanja penzija, čime se obezbeđuje da u budućem periodu rashodi za penzije ostanu na održivom nivou. Pored toga, predloženim izmenama unapređuje se efikasnost sprovođenja penzijskog i invalidskog osiguranja i pojednostavljuje se i smanjuje broj administrativnih postupaka u Fondu.

6) Na koje ciljne grupe će uticati predložena promena? Utvrditi i predstaviti ciljne grupe na koje će promena imati neposredan odnosno posredan uticaj.

Predložene izmene će direktno uticati na povećanje raspoloživog prihoda milion i 650 hiljada korisnika penzija i članova njihovih domaćinstava.

Pored toga, obezbeđivanjem većeg iznosa sredstava za društveni standard korisnika penzija, veći broj korisnika penzija (u odnosu na sadašnje stanje) će biti upućen na banjski oporavak i većem broju korisnika penzija će biti dodeljena pomoć u vidu ogreva ili paketa osnovnih životnih namirnica.

7) Da li postoje važeći dokumenti javnih politika kojima bi se mogla ostvariti željena promena i o kojim dokumentima se radi?

Ne postoje važeći dokumenti javnih politika kojima bi se u potpunosti mogla ostvariti željena promena.

8) Da li je promenu moguće ostvariti primenom važećih propisa? Kvantitativno (numerički, statistički) predstaviti očekivane trendove u predmetnoj oblasti, ukoliko se odustane od intervencije (status quo)

S obzirom na to da je reč o zakonskoj materiji, postojeća zakonska rešenja moguće je menjati i dopunjavati jedino donošenjem zakona. Primenom važećih propisa nemoguće je ostvarivanje željenih izmena u potpunosti, što je i razlog za donošenje ovog zakona. U slučaju nedonošenja ovog zakona bilo bi onemogućeno povećanje penzija, rast učešća penzija u zaradama i realni rast penzija.

9) Kakvo je iskustvo u ostvarivanju ovakvih promena u poređenju sa iskustvom drugih država, odnosno lokalnih samouprava (ako je reč o javnoj politici ili aktu lokalne samouprave)

Postojeće posebno fiskalno pravilo kojim se obezbeđuje da rast penzija ne ugrozi održivost javnih finansija karakteristično je za Srbiju. Usled visokog rasta inflacije, druge zemlje su takođe na različite načine štitile standard korisnika penzija, isplatom dodatnih jednokratnih davanja, češćim usklađivanjem penzija, povećanjem procenta usklađivanja i slično.

Ključna pitanja za utvrđivanje ciljeva

1) Zbog čega je neophodno postići željenu promenu na nivou društva? (odgovorom na ovo pitanje definiše se opšti cilj).

Dokumentom javne politike je utvrđeno da je politika penzija jedan od prioriteta rashodne strane fiskalne politike. Kako korisnici penzija čine oko četvrtinu stanovništva Srbije, povećanjem njihovih primanja povećava se raspoloživi prihod značajnog dela stanovništva, čime raste standard društva u celini i smanjuje se siromaštvo.

2) Šta se predmetnom promenom želi postići? (odgovorom na ovo pitanje definišu se posebni ciljevi, čije postizanje treba da dovode do ostvarenja opšteg cilja. U odnosu na posebne ciljeve, formulišu se mere za njihovo postizanje)

Predloženim izmenama i dopunama zaštitice se kupovna moć korisnika penzija i smanjiće se rizik od siromaštva ove velike kategorije stanovništva. Pored toga, predloženim izmenama unapređuje se efikasnost sprovođenja penzijskog i invalidskog osiguranja.

3) Da li su opšti i posebni ciljevi usklađeni sa važećim dokumentima javnih politika i postojećim pravnim okvirom, a pre svega sa prioriternim ciljevima Vlade?

Opšti i posebni ciljevi usklađeni su sa važećim dokumentima javnih politika, i to prvenstveno sa Revidiranom fiskalnom strategijom. Pored toga, usklađeni su sa prioriternim ciljem Vlade da se obezbedi finansijska održivost i adekvatnost sistema obaveznog penzijskog i invalidskog osiguranja.

4) Na osnovu kojih pokazatelja učinka će biti moguće utvrditi da li je došlo do ostvarivanja opštih odnosno posebnih ciljeva?

Ispunjenost ciljeva će biti moguće utvrditi na osnovu praćenja pokazatelja: odnos prosečne penzije i zarade, realni rast penzija, stopa rizika siromaštva za korisnike penzije i za stanovništvo staro 65 i više godina života.

Ključna pitanja za identifikovanje opcija javnih politika

1) Koje relevantne opcije (alternativne mere, odnosno grupe mera) za ostvarenje cilja su uzete u razmatranje? Da li je razmatrana „status quo” opcija?

Status quo opcija nije razmatrana jer je neophodno održanje životnog standarda korisnika penzija, imajući u vidu i dalje visoku stopu inflacije. S obzirom na to da se standard svih korisnika penzija podiže usklađivanjem penzija, druge opcije nisu razmatrane.

2) Da li su, pored regulatornih mera, identifikovane i druge opcije za postizanje željene promene i analizirani njihovi potencijalni efekti?

S obzirom na to da su predložena rešenja normativnog karaktera, ne postoji mogućnost da se postaveni ciljevi ostvare bez donošenja zakona, zbog čega nisu razmatrane druge opcije.

3) Da li su, pored restriktivnih mera (zabrane, ograničenja, sankcije i slično) ispitane i podsticajne mere za postizanje posebnog cilja?

Sve predložene mere su podsticajnog karaktera.

4) Da li su u okviru razmatranih opcija identifikovane institucionalno upravljačko organizacione mere koje je neophodno sprovesti da bi se postigli posebni ciljevi?

U okviru predloženih mera nisu identifikovane institucionalno upravljačko organizacione mere kojima bi se mogli postići posebni ciljevi.

5) Da li se promena može postići kroz sprovođenje informativno-edukativnih mera?

S obzirom na to da je u pitanju zakonska materija, postojeća zakonska rešenja moguće je menjati i dopunjavati samo izmenama zakona. Promena se ne može postići sprovođenjem informativno-edukativnih mera.

6) Da li ciljne grupe i druge zainteresovane strane iz civilnog i privatnog sektora mogu da budu uključene u proces sprovođenja javne politike, odnosno propisa ili se problem može rešiti isključivo intervencijom javnog sektora?

Imajući u vidu da je u pitanju normativna materija, nema mogućnosti da se ciljevi postignu bez donošenja zakona, odnosno bez intervencije javnog sektora.

7) Da li postoje raspoloživi, odnosno potencijalni resursi za sprovođenje identifikovanih opcija

Nadležni organi poseduju resurse za sprovođenje predloženih izmena.

8) Koja opcija je izabrana za sprovođenje i na osnovu čega je procenjeno da će se tom opcijom postići željena promena i ostvarenje utvrđenih ciljeva

Vanrednim usklađivanjem penzija uvećavaju se prihodi svih korisnika penzija i štiti njihov životni standard.

Uvećanjem sredstava za društveni standard korisnika penzija omogućuje se povećanje broja korisnika koji će biti poslani na banjski oporavak i broj korisnika kojima će se obezbediti paketi osnovnih životnih namirnica.

Ključna pitanja za analizu finansijskih efekata

1) Kakve će efekte izabrana opcija imati na javne prihode i rashode u srednjem i dugom roku?

Vanrednim usklađivanjem penzija porašće rashodi za penzije. U slučaju da ti rashodi porastu iznad nivoa određenog posebnim fiskalnim pravilom, naredna usklađivanja će biti u nižem procentu čime se čuva održivost javnih finansija i sistema penzijskog i invalidskog osiguranja.

Efekat povećanja penzija za 5,5% od oktobra 2023. godine je povećanje rashoda za osam milijardi dinara u 2023. godini i 40 milijardi dinara u 2024. godini.

Povećani prihodi korisnika penzija povećaće potrošnju stanovništva, a time i javne prihode.

Efekat povećanja procenta za sredstva za društveni standard sa 0,1% na 0,15% je povećanje rashoda za 404,3 miliona dinara na nivou 2024. godine.

Efekat izmena člana 109. i 111. Zakona na nivou 2024. godine je povećanje rashoda za 1,44 milijarde dinara.

Povećanje rashoda po osnovu povećanja penzija će u 2023. godini biti pokriveno prihodima po osnovu doprinosa. U 2024. godini će povećani rashodi biti pokriveni doprinosima i transferima iz budžeta. Učešće ovih izvora u pokriću rashoda zavisice od kretanja prihoda po osnovu doprinosa u narednoj godini.

2) Da li je finansijske resurse za sprovođenje izabrane opcije potrebno obezbediti u budžetu, ili iz drugih izvora finansiranja i kojih?

Finansijska sredstva za sprovođenje zakona biće obezbeđena rebalansom Finansijskog plana Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje za ovu godinu, kao i Finansijskim planom RFPIO za 2024. godinu.

3) Kako će sprovođenje izabrane opcije uticati na međunarodne finansijske obaveze?

Bez uticaja.

4) Koliki su procenjeni troškovi uvođenja promena koji proističu iz sprovođenja izabrane opcije (osnivanje novih institucija, restrukturiranje postojećih institucija i obuka državnih službenika) iskazani u kategorijama kapitalnih troškova, tekućih troškova i zarada

Nema dodatnih kapitalnih troškova, tekućih troškova niti troškova zarada.

5) Da li je moguće finansirati rashode izabrane opcije kroz redistribuciju postojećih sredstava?

Ne, jer postojećim Finasijskim planom nije planiran navedeni obim rashoda.

6) Kakvi će biti efekti sprovođenja izabrane opcije na rashode drugih institucija?

Sprovođenjem zakona ne stvaraju se troškovi za druge institucije.

Ključna pitanja za analizu ekonomskih efekata

1) Koje troškove i koristi (materijalne i nematerijalne) će izabrana opcija prouzrokovati privredi, pojedinoj grani, odnosno određenoj kategoriji privrednih subjekata?

Predložena zakonska rešenja ne stvaraju troškove privredi.

2) Da li izabrana opcija utiče na konkurentnost privrednih subjekata na domaćem i inostranom tržištu (uključujući i efekte na konkurentnost cena) i na koji način?

Predložena zakonska rešenja nisu od uticaja na konkurentnost privrednih subjekata.

3) Da li izabrane opcije utiču na uslove konkurencije i na koji način?

Predloženim zakonskim rešenjima ne utiče se na uslove konkurencije.

4) Da li izabrana opcija utiče na transfer tehnologije i/ili primenu tehničko-tehnoloških, organizacionih i poslovnih inovacija i na koji način?

Predloženim zakonskim rešenjima ne utiče se na transfer tehnologije i/ili primenu inovacija.

5) Da li izabrana opcija utiče na društveno bogatstvo i njegovu raspodelu i na koji način?

Predloženim rešenjima kroz povećanje visine penzija, povećava se udeo koji korisnici penzija ostvaruju u raspodeli društvenog bogatstva.

6) Kakve će efekte izabrana opcija imati na kvalitet i status radne snage (prava, obaveze i odgovornosti), kao i prava, obaveze i odgovornosti poslodavaca?

Predloženim zakonskim rešenjima ne utiče se na odnos između radne snage i poslodavaca.

Ključna pitanja za analizu efekata na društvo

1) Kolike troškove i koristi (materijalne i nematerijalne) će izabrana opcija prouzrokovati građanima?

Predloženim rešenjima se povećavaju rashodi za penzije, koji će jednim delom biti pokriveni većom naplatom doprinosa a drugim delom iz budžeta. S druge strane, predloženim rešenjima se povećava raspoloživi prihod domaćinstava u kojima žive korisnici penzija, koji inače čine četvrtinu ukupnog broja stanovnika Srbije.

2) Da li će efekti realizacije izabrane opcije štetno uticati na neku specifičnu grupu populacije i da li će to negativno uticati na uspešno sprovođenje te opcije, kao i koje mere treba preduzeti da bi se ovi rizici sveli na minimum?

Predložena zakonska rešenja neće negativno uticati na specifične grupe populacije.

3) Na koje društvene grupe, a posebno na koje osetljive društvene grupe, bi uticale mere izabrane opcije i kako bi se taj uticaj ogledao (pre svega na siromašne i socijalno isključene pojedince i grupe, kao što su osobe sa invaliditetom, deca, mladi, žene, stariji preko 65 godina, pripadnici romske nacionalne manjine, neobrazovani, nezaposleni, izbegla i interno raseljena lica i stanovništvo ruralnih sredina i druge osetljive društvene grupe)?

Predloženim zakonskim rešenjima povećava se prihod korisnika penzija i korisnika naknada iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Najveći broj korisnika penzija je stariji od 65 godina života. Pored toga, ovim rešenjima su obuhvaćeni korisnici invalidske penzije, što su uglavnom lica kod kojih je nastao potpuni gubitak radne sposobnosti (dakle, sa visokim stepenom invaliditeta), zatim korisnici porodičnih penzija - dakle lica koja su izgubila bračnog druga ili vanbračnog partnera, a to su pre svega starije žene (žene čine 83% korisnika porodičnih penzija), zatim deca koja su izgubila jednog ili oba roditelja, a takođe su obuhvaćeni i korisnici novčanih naknada iz penzijskog i invalidskog osiguranja (naknada za negu i pomoć drugog lica, naknada za telesno oštećenje itd.). Ne treba zaboraviti ni korisnike poljoprivrednih penzija koji su uglavnom naseljeni u ruralnim, slabije razvijenim područjima.

4) Da li bi i na koji način izabrana opcija uticala na tržište rada i zapošljavanje, kao i na uslove za rad (npr. promene u stopama zaposlenosti, otpuštanje tehnoloških viškova, ukinuta ili novoformirana radna mesta, postojeća prava i obaveze radnika, potrebe za prekvalifikacijama ili dodatnim obukama koje nameće tržište rada, rodnu ravnopravnost, ranjive grupe i oblike njihovog zapošljavanja i slično)?

Nije očekivan uticaj predloženih zakonskih rešenja na tržište rada, zapošljavanje i uslove za rad.

5) Da li izabrane opcije omogućavaju ravnopravan tretman, ili dovode do direktne ili indirektno diskriminacije različitih kategorija lica (npr. na osnovu nacionalne pripadnosti, etničkog porekla, jezika, pola, rodnog identiteta, invaliditeta, starosne dobi, seksualne orijentacije, bračnog statusa ili drugih ličnih svojstava)?

Predložena zakonska rešenja ne stvaraju diskriminaciju po navedenim osnovama, jer se ravnopravno primenjuju na sve korisnike penzija.

6) Da li bi izabrana opcija mogla da utiče na cene roba i usluga i životni standard stanovništva, na koji način i u kojem obimu?

S obzirom na to da je reč o relativno malom povećanju ukupnih rashoda ne očekuje se značajan uticaj na rast cena. S druge strane, predloženim rešenjima se štiti standard domaćinstava u kojima žive korisnici penzija.

7) Da li bi se realizacijom izabranih opcija pozitivno uticalo na promenu socijalne situacije u nekom određenom regionu ili okrugu i na koji način?

Predložena rešenja nisu koncipirana tako da se odnose na neki region posebno, već se primenjuju na sve korisnike penzija, bez obzira na to gde žive.

8) Da li bi se realizacijom izabrane opcije uticalo na promene u finansiranju, kvalitetu ili dostupnosti sistema socijalne zaštite, zdravstvenog sistema ili sistema obrazovanja, posebno u smislu jednakog pristupa uslugama i pravima za osetljive grupe i na koji način?

Predloženim rešenjima se ne utiče na navedena pitanja.

Ključna pitanja za analizu efekata na životnu sredinu

1) Da li izabrana opcija utiče i u kojem obimu utiče na životnu sredinu, uključujući efekte na kvalitet vode, vazduha i zemljišta, kvalitet hrane, urbanu ekologiju i upravljanje otpadom, sirovine, energetske efikasnost i obnovljive izvore energije?

/

2) Da li izabrana opcija utiče na kvalitet i strukturu ekosistema, uključujući i integritet i biodiverzitet ekosistema, kao i floru i faunu?

/

3) Da li izabrana opcija utiče na zdravlje ljudi?

/

4) Da li izabrana opcija predstavlja rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi i da li se dopunskim merama može uticati na smanjenje tih rizika?

/

5) Da li izabrana opcija utiče na zaštitu i korišćenje zemljišta u skladu sa propisima koji uređuju predmetnu oblast?

/

Ključna pitanja za analizu upravljačkih efekata

1) Da li se izabranom opcijom uvode organizacione, upravljačke ili institucionalne promene i koje su to promene?

Predloženim rešenjima ne uvode se organizacione, upravljačke ili institucionalne promene.

2) Da li postojeća javna uprava ima kapacitet za sprovođenje izabrane opcije (uključujući i kvalitet i kvantitet raspoloživih kapaciteta) i da li je potrebno preduzeti određene mere za poboljšanje tih kapaciteta?

RFPIO raspolaže dovoljnim kapacitetom za sprovođenje predloženih rešenja.

3) Da li je za realizaciju izabrane opcije bilo potrebno izvršiti restrukturiranje postojećeg državnog organa, odnosno drugog subjekta javnog sektora (npr.

proširenje, ukidanje, promene funkcija/hijerarhije, unapređenje tehničkih i ljudskih kapaciteta i sl.) i u kojem vremenskom periodu je to potrebno sprovesti?

Za realizaciju predloženih rešenja nije potrebno izvršiti restrukturiranje u javnom sektoru.

4) Da li je izabrana opcija u saglasnosti sa važećim propisima, međunarodnim sporazumima i usvojenim dokumentima javnih politika?

Predložena rešenja su u skladu sa važećim propisima, međunarodnim sporazumima i usvojenim dokumentima javnih politika.

5) Da li izabrana opcija utiče na vladavinu prava i bezbednost?

Predložena zakonska rešenja nisu od uticaja na vladavinu prava i bezbednost.

6) Da li izabrana opcija utiče na odgovornost i transparentnost rada javne uprave i na koji način?

Predloženim rešenjima utiče se na odgovornost i transparentnost rada javne uprave koja u pogledu prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja primenjuje odredbe propisa saglasno načelu zakonitosti.

7) Koje dodatne mere treba sprovesti i koliko vremena će biti potrebno da se sprovede izabrana opcija i obezbedi njeno kasnije dosledno sprovođenje, odnosno njena održivost?

Nisu potrebe dodatne mere za sprovođenje predloženih rešenja.

Ključna pitanja za analizu rizika

1) Da li je za sprovođenje izabrane opcije obezbeđena podrška svih ključnih zainteresovanih strana i ciljnih grupa? Da li je sprovođenje izabrane opcije prioritet za donosiocima odluka u narednom periodu (Narodnu skupštinu, Vladu, državne organe i slično)?

Predloženim rešenjima se unapređuje standard korisnika penzija bez narušavanja stabilnosti javnih finansija, što je u skladu sa zahtevima udruženja penzionera.

2) Da li su obezbeđena finansijska sredstva za sprovođenje izabrane opcije? Da li je za sprovođenje izabrane opcije obezbeđeno dovoljno vremena za sprovođenje postupka javne nabavke ukoliko je ona potrebna?

Finansijska sredstva biće obezbeđena rebalansom Finansijskog plana RFPIO. Za sprovođenje predloženih rešenja nije potrebno sprovođenje postupka javne nabavke.

3) Da li postoji još neki rizik za sprovođenje izabrane opcije?

/

Informacije o sprovedenim konsultacijama:

Prilikom izrade Nacrta zakona o izmeni i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju nisu sprovedene konsultacije sa ciljnim grupama i zainteresovanim stranama, s obzirom da nije reč o suštinskim izmenama i dopunama Zakona.

U svakom slučaju, prilikom pripreme i razmatranja suštinskih izmena i dopuna Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, biće sprovedene i konsultacije, kao što je to bilo i do sada.

Ovaj zakon je u postupku pripreme dostavljen nadležnim organima na mišljenje.

Informacije o bitnim elementima administrativnog postupka koji se uređuje propisom:

Predloženom izmenom i dopunom Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ne vrši se izmena postojećih administrativnih postupaka niti se uvode novi administrativni postupci.

OBRAZAC IZJAVE O USKLAĐENOSTI PROPISA SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE
--

1. Ovlašćeni predlagač propisa: Vlada

Obrađivač: Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja

2. Naziv propisa

Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, odnosno Draft Law amending Law on Pension and Disability Insurance

3. Usklađenost propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum):

a) Odredba Sporazuma koja se odnosi na normativnu saržinu propisa

Sporazum ne sadrži odredbe koje se odnose na normativnu sadržinu Predloga zakona o izmeni i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Oblast penzijskog i invalidskog osiguranja posebno se reguliše u svim zemljama i u neposrednoj je zavisnosti od specifičnih društveno-ekonomskih uslova tih zemalja. Iz tog razloga se sistemi penzijskog i invalidskog osiguranja i međusobno razlikuju, te nisu podložni međusobnom usklađivanju u meri, kako je to slučaj sa drugim oblastima.

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma

Pošto Sporazum ne sadrži odredbe koje se odnose na normativnu sadržinu Predloga zakona o izmeni i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, usklađivanje zakonodavstva naše zemlje iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja sa zakonodavstvom Zajednice, izvršiće se u opštem roku za usklađivanje zakonodavstva prema članu 72. Sporazuma, odnosno na osnovu programa dogovorenog između Evropske komisije i Republike Srbije.

v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizilaze iz navedene odredbe Sporazuma

Potpuno usklađeno

g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizilaze iz navedene odredbe Sporazuma

d) Veza sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije.

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije

a) Navođenje odredbi primarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima

b) Navođenje sekundarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima

v) Navođenje ostalih izvora prava Evropske unije i usklađenost sa njima

g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost

d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije.

- / -

5. Ukoliko ne postoje odgovarajuće nadležnosti Evropske unije u materiji koju reguliše propis, i/ili ne postoje odgovarajući sekundarni izvori prava Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost, potrebno je obrazložiti tu

činjenicu. U ovom slučaju, nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa. Tabelu usklađenosti nije potrebno popunjavati i ukoliko se domaćim propisom ne vrši prenos odredbi sekundarnog izvora prava Evropske unije već se isključivo vrši primena ili sprovođenje nekog zahteva koji proizilazi iz odredbe sekundarnog izvora prava (npr. Predlogom odluke o izradi strateške procene uticaja biće sprovedena obaveza iz člana 4. Direktive 2001/42/EZ, ali se ne vrši i prenos te odredbe direktive).

Predmetni Predlog zakona nije relevantan sa stanovišta propisa Evropske unije.

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava Evropske unije prevedeni na srpski jezik?

- / -

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik Evropske unije?

- / -

8. Saradnja sa Evropskom unijom i učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti

- / -